OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Esikunta
Lainsäädännön kehittäminen ja laintarkastus
kehittämisneuvos Kaisa Tiusanen

Vastine

27.9.2024

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle asetuksenantovaltuussääntelyn päivittämistä oikeusministeriön hallinnonalalla koskevaksi lainsäädännöksi (HE 73/2024 vp)

Tähän oikeusministeriön vastineeseen on koottu liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta (lakiehdotus 10) ja maakaaren voimaanpanosta annetun lain 20 §:n kumoamisesta (lakiehdotus 18) annettuja lakiehdotuksia koskeva lakivaliokunnan saama asiantuntijapalaute. Valiokunta on kuullut asiantuntijana professori Olli Mäenpäätä, joka on yleisesti katsonut esityksen olevan tarpeellinen ja sen noudattavan perustuslakivaliokunnan käytännössä tehtyjä linjauksia asetuksenantovaltuuksilta vaadittavasta täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Jäljempänä keskitytään professori Mäenpään kahta lakiehdotusta koskeviin huomioihin.

Lakiehdotus 10

Professori Mäenpää toteaa, että 10. lakiehdotuksen (laki liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta) 21 §:n sisältämän muutosehdotuksen mukaan ”Tuomioistuimen ilmoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.” Professori Mäenpää toteaa, että muotoilua voidaan pitää ongelmallisena etenkin siltä kannalta, että kyseisessä laissa jo määritellään rekisteriin merkittävät tiedot. Niistä ei siten voida säätää asetuksella. Myös tuomioistuimen ilmoituksen perussisältö määräytyy lain mukaan. Professori Mäenpää katsoo, että jos asetuksentasoista sääntelyä pidettäisiin välttämättömänä, se tulisi muotoilla esimerkiksi niin, että tarkempia säännöksiä tuomioistuimen ilmoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista annetaan tarvittaessa/voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

Arvio ja ehdotus: Lakiehdotuksen 21 §:n 1 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi, jotta valtuus kattaisi sisällöllisesti nykyisen liiketoimintakieltorekisteristä annetun asetuksen (121/1998) 1 §:n ja 4 §:n säännökset. Tarkoituksena on säilyttää nykyinen oikeustila. Oikeusministeriö katsoo, että asetuksentasoinen sääntely tuomioistuimen ilmoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista on jatkossakin tarpeen juuri professori Mäenpään esille nostaman tarkemman sääntelyn osalta. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan ”tuomioistuimen ilmoitus ja rekisteriin merkittävät tiedot” on informatiivisempi ja vastaa sanamuodoltaan paremmin nykyistä käytäntöä kuin pelkkä ”tuomioistuimen ilmoitus”. Lisäyksellä on tavoiteltu nimenomaan professori Mäenpään esille nostamaa tarvetta antaa asetuksella tarkempia säännöksiä sekä ilmoituksesta että sen sisältämistä, rekisteriin merkittävistä tiedoista.

Edellä kuvatun tavoitteen toteuttamiseksi, oikeusministeriö katsoo, että jos valiokunta pitää sitä tarpeellisena, ehdotettua säännöstä on mahdollista täsmentää seuraavasti:

21 § 1 mom.

Oikeusrekisterikeskus pitää yleiseen käyttöön tarkoitettua rekisteriä liiketoimintakiellon julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Rekisteriin merkitään liiketoimintakieltoon tai väliaikaiseen liiketoimintakieltoon määrätyn henkilön nimi, henkilötunnus ja kotikunta sekä muut rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot kiellon sisällöstä, kestosta ja muusta voimassaolosta tuomioistuimen ratkaisustaan antaman ilmoituksen perusteella. ~~**Tuomioistuimen ilmoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään valtioneuvoston asetuksella.**~~ **Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuomioistuimen ilmoituksesta ja rekisteriin merkittävistä tiedoista.**

Lakiehdotus 18

Professori Mäenpää kiinnittää huomiota siihen, että 18. lakiehdotuksen (maakaareen voimaanpanosta annetun lain 20 §:n kumoamisesta) mukaan lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annettu asetus (960/1996) jäisi edelleen voimaan tämän lain tullessa voimaan. Mäenpään mukaan tämän laajahkon ja asiasisältöisen asetuksen voimaanjääminen olisi ainakin jossain määrin ongelmallista, kun otetaan huomioon, että laintasoinen ja osittain päällekkäinen sääntely lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä sisältyy laintasoisen maakaaren 7 lukuun. Asetuksentasoisen sääntelyn kumoamismahdollisuutta olisi tämän vuoksi paikallaan selvittää.

Arvio ja ehdotus: Kumottavaksi ehdotettavan maakaaren voimaanpanosta annetun lain 20 §:n sijasta lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun asetuksen sääntely perustuu maakaaren 7 luvun 2 §:n 3 momenttiin, 9 a luvun 15 §:n 1 momenttiin ja 19 §:ään sekä 21 luvun 1 §:ään.[1] Esityksen valmistelun yhteydessä on arvioitu, että mainitut maakaaren säännökset täyttävät asetuksenantovaltuudelta edellytettävät täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Maakaareen perustuvien asetuksenantovaltuuksien perusteella lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetussa asetuksessa on säädetty tarkemmin muun muassa lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin laissa tarkoitetuista kirjaamisasioista merkittävistä tiedoista, rekisterinpidon järjestämisestä sekä rekisteristä annettavien otteiden ja todistusten sisällöstä. Oikeusministeriön käsityksen mukaan nämä ovat sellaisia verraten teknisiä seikkoja, jotka eivät edellytä laissa säätämistä ja joiden osalta valtioneuvoston asetus on muutenkin tarkoituksenmukainen sääntelytapa. Oikeusministeriön käsityksen mukaan lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun asetuksen sääntely ei myöskään ole päällekkäistä maakaaren 7 luvussa säädetyn kanssa, vaan sisältää asetukseen alaan luontevasti kuuluvat rekisterinpidon kannalta tarpeelliset tarkemmat säännökset. Huomattavaa on, että voimassa oleva asetus on annettu yhtä aikaa maakaaren säännösten voimaantulon kanssa eikä asetuksen alaan kuuluvia

[1] Kumottavaksi ehdotettavan 18. lakiehdotuksen asetuksenantovaltuuden perusteella annetut asetuksen maakaaren voimaantuloon liittyvät säännökset on kumottu 1 päivänä tammikuuta 2014 voimaan tulleella valtioneuvoston asetuksella (821/2013).

seikkoja koskeva maakaaren sääntely ole sittemmin olennaisesti muuttunut. Voimassa olevaan maakaareen ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annettuun asetukseen perustuva sääntelytapa on käytännössä osoittautunut toimivaksi.

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annettu asetus on hyvin merkityksellinen rekisterinpidon käytännön järjestämisen kannalta, minkä takia sen esitetään maakaaren voimaanpanosta annetun lain 20 §:n kumoamisesta huolimatta jäävän voimaan. Asetusta on aika ajoin muutettava, mihin edellä viitatut maakaaren asetuksenantovaltuudet muodostavat jatkossakin riittävän pohjan. Lakivaliokunta on hiljattain (LaVM 4/2024 vp, s. 3) kiinnittänyt huomiota siihen, että maakaaren uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia on jatkossa aiheellista seurata. Valiokunta on pitänyt myös perusteltuna, että sääntelyn kehittämismahdollisuuksien ja -tarpeiden arviointia myöhemmin jatketaan. On mahdollista, että maakaaren sääntelyä jatkossa kehitettäessä ajankohtaiseksi tulee myös tarve lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä annetun asetuksen sääntelyn kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Mainitussa yhteydessä voi tulla tarkasteltavaksi myös asiantuntijapalautteessa mainittu asetuksentasoisen sääntelyn kumoaminen, jollei sääntelyä maakaareen mahdollisesti jatkossa tehtävien muutosten valossa pidetä tarpeellisena.

Ei tarvetta muuttaa lakiehdotusta.